

STILBIT en zeolit

Tekst og mikrofoto af Guri Mazanti-Andersen

En svensk mineralog samlede i 1756 en serie velformede krystaller i Svappavaara i svensk Lapland. Han opdagede, at mineralerne dannede skum, når de blev holdt hen over en flamme. Disse mineraler fik navnet ZEOLITTER - det er græsk og betyder kogende sten.

Zeolitter er en gruppe af aluminiumsilikat, som indeholder vand. Vandet kan fordampe ved opvarmning, men det kan igen optages. Zeolitter krystalliserer i mandelrum, kløfter og revner i vulkanske sten, basalt og i sedimentære sten af vulkansk oprindelse.

Alle zeolitter består af aluminium, silicium og ilt. Det er forholdet mellem de tre ingredienser, der danner de forskellige zeolitter.

For mig begyndte eventyret om zeolitter for mange år siden på Færøerne. Det var en søndag - det spændende brud NOR-DRE GØTA var tilgængeligt - det stormede - regnen piskede ned - al den knuste basalt var omdannet til et tykt lag sort mudder, som vi måtte gå rundt i, og det var i virkeligheden noget af en fordel, fordi zeolitterne er lyse og ofte næsten helt hvide, så de var rimelig nemme at få øje på. Netop denne dag fandt jeg nogle af mine allerbedste zeolitter. Jeg vil her koncentrere mig om den zeolit, der hedder STILBIT.

Stilbitter har perfekt spaltbarhed i en retning,

perlemorsagtig glans på en flade ellers glasagtig. De kan være klare, hvide, gule, gyldne til brune og rødlig.

Stilbit består almindeligvis af flade, tynde krystaller eller krystalgrupper i parallel sammenvoksning, som danner aggregater med ujævn overflade. Krystallerne forekommer i så mange varianter, at det kan være svært at forstå, at alle de krystalkombinationer kan være det samme mineral.

Ofte danner de svajede aggregater. Specielt de færøske stilbitter danner enormt varierede sløjfe- kors- og vifteformede aggregater, som kan være fantastisk kønne, men de er som regel ret små, så detaljer er lettest at se med en lup.

På nogle lokaliteter - f.eks. på Færøerne og i Svappavaara i svensk Lapland - formes stilbitkrystallerne i kugler eller halvkugler. Overfladen kan have tydelige krystalflader, men andre kugler kan være helt glatte.

Stilbit er den almindeligste zeolit i Norge.

De største og flotteste stil-

bitter findes nok i Indien, men jeg har koncentreret mig om krystaller, som er mulige for os at finde.

Stilbitterne hører til mine favoritter, jeg betragter dem som «glade krystaller» med alle de spændende former.

Kilder:
Norsk Steinbok
Rocks and Minerals
Zeolites of the World
Minerals & Gemstones of the World
Lapis

2) *I dette hul gemmer sig mange gule stilbitter - fra Svappavaara*

3) *Disse halvkugleformede stilbitter er slået ud af en stor sten - fra Svappavaara*

4) *Gule halvgennemsigtige stilbitter, der svajer ganske let - fra Svappavaara*

5) *Gule svajede stilbitter fra Svappavaara*

6) *Et butterfly formet stilbit aggregat ovenpå en heulandit krystal - fra Nordre Gøta*

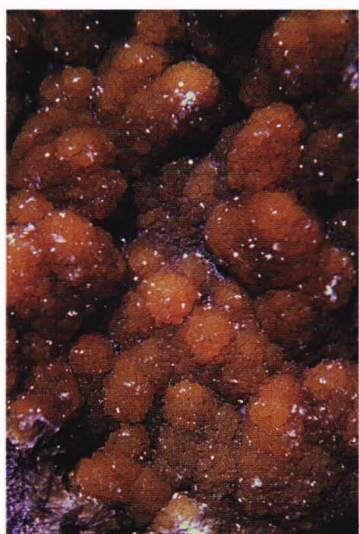
4

9

8

3

6

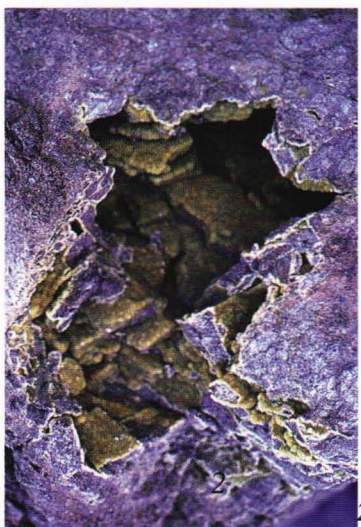

7

7) Smukt formede stilbitkrystaller fra Nordre Gøta

8) Smukkere kan man vel ikke tænke sig disse korsformede, halvklare stilbitkrystaller fra Nordre Gøta

9) En gulbrun kugle af stilbitkrystaller fra Svappavaara

2

5